

Dragi gospod Doropoljski!

Ko sem po preobratu s starši prišel iz nemškega suženjstva, kjer sem moral hoditi v nemške šole, sem si naročil Vaš ljubi »Zvonček«. Sedaj hodim v prvi razred meščanske šole v Žalcu. Učiti se imam veliko. Učim se lahko, ker me je mama tudi v tujini skrbno učila materinskega jezika. — Moj oče je postajenačelnik. V Savinjski dolini je jako lepo. Imam deset let staro sestrico Štefko in malega psička Mukca, ki ga imamo vsi radi.

Lepo Vas pozdravlja Vaš

Edo Albert,
Sv. Peter v Sav. dolini.

Odgovor:

Ljubi Edo!

Koliko večje ljubezni si dolžan svoji materi, ki Te je že v tujini učila lepe naše materinskega jezika! Gotovo je Tvoja mati vrla in zavedna slovenska žena, ki se ji tudi jaz klanjam v vsej spoštljivosti!

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Pošiljam Vam nekaj »Podrobnosti o Cerkniskem jezeru«. Sestavila sem jih, ko sem dobila v nastavnem razredu za nalogo poljubno predavanje. Součenke so to moje predavanje poslušale z zanimanjem, ker so si jezero predstavljale vse drugače.

Če se Vam ne zdi spis predolg in preslab, bi rada videla, ko bi ga priobčili v »Zvonček«, ki ga rada čitam.

S prihodnjim šolskim letom začnem obiskovati učiteljske, česar se jako veselim, ker hočem postati učiteljica.

Izolite sprejeti vdane pozdrave
Minke Kobalove.

Odgovor:

Ljuba Minka!

Ustrezam Tvoji želji in priobčujem »Podrobnosti o Cerkniskem jezeru«. Vrh tega objavlja današnji »Zvonček« na str. 224. sliko Cerknice. V ozadju se razprostira znamenito Cerknisko jezero.

Podrobnosti o Cerkniskem jezeru.

Vem sicer, da ste vsi že slišali o Cerkniskem jezeru in se o njem učili. Zdi se mi pa, da le niste slišali vseh podrobnosti. Zato vas bo gotovo zanimalo kaj več zvedeti o tem lepem kraju naše večkrat zaničevane in zapostavljene Notranjske. Opisati mi tega ne bo težko, ker sem živela ob tem čudovitem jezeru skoro celih 12 let. Poslušajte torej!

Cerknisko jezero je največje jezero v svobodni Sloveniji. Razprostira se na južni strani starodavnega, že izza turških časov znanega trga Cerknice. Okrožujejo ga gore: Slivnica, Križna gora, Stražišče in Javornik. Ob njem so poleg Cerknice še vasi: Dolenja vas, Dolenje jezero, Martinjak, Grahovo, Žerovnica, Lipsenj, Goričice, Gornje jezero, Laze in Otok. Dolgo je nad 10 km, širina je različna, najširše je pa nad 5 km. Polno jezero meri okrog 25 km², ob mali vodi pa komaj polovico. Razsežnost in gladina jezera se jako izpreminja. Odvisni sta popolnoma od padavine. Navadno je v jezeru največ vode ob jesenskem deževju. Z naraščajočim mrazom pa voda upada tako, da je jezero največkrat vso zimo popolnoma suho. Polni se zopet ob deževni pomladi in ob naglo kopncešem snegu.

Naraščanje vode provzročajo številni pritoki, ki ob deževju silno narastejo, in številne odprtine v jezeru, ki bljujejo vodo. Glavni pritok je Obrh ali Jezerščica, ki privira v Gači blizu Gornjega jezera. Ko sprejme na desnem bregu Lipsenjščico, teče dalje po Cerkniskem jezeru kot Stržen. Na zemljevidu je zaznamovan kot Jezerski potok. Izgublja se v požiralnik Ponikev. Izpod Žerovniškega izvira Žerovniška, sprejme Grahovščico in Martinjščico ter se izgublja nekoliko v Fužinsko jamo, največ pa v požiralnik Retje. Skozi Cerknico in Dolenjo vas teče še Cerkniška.

Vse vodne struge delajo po jezeru mnogo številne vijuge, »kljuge« imenovane.

Najlepše jih je videti z bližnje 1100 m, visoke gore Slivnice. Jezersko dno je nagnjeno proti Javorniku. Poleg že naštetih požiralnikov naj omenim še Veliko in Malo Karlovico, Svinjsko jamo, Rešeto, Kotel, Podnarte in Vodonos.

Če ni spomladi hudih nalivov, se jezero prazni precej hitro. Največkrat je začetkom junija že skoro popolnoma suho. Najdalje stoji voda na Leviščih in v Zadnjem kraju. Nekaj dni, preden se jezero izprazni, se čuti okolo Otoka čuden duh. Okoličani vedo dobro, da bo jezero kmalu izginilo. Vsi se pripravljajo na ta trenutek, ker dobro vedo, da tedaj ujamejo največ rib. V bližini požiralnikov se zbera moški z zavihanimi hlačami in rokavi, ženske pa s »podrecanimi« krili ter nestrpno čakajo ugodnega trenutka, ko si najlože pridobe bogati ribji plen. Ko se začne voda vidno nižati, planejo ljudje v vodo z velikimi mrežami. Drug drugemu zastavljajo pot, vpijejo in robantijo. Časih nastane prava babilonska zmešnjava. Bati se je celo, da ne bi ta ali oni izginil z vodo vred v požiralnik. Ob takih ugodnih prilikah ujamejo po več stotov rib. Trdijo, da so jih v prejšnjih časih ujeli celo po več sto stotov. Mnogo teh izgine tudi z vodo vred v požiralnik. Prikažejo se zopet ob veliki vodi. Da bi divjce race izginjale z vodo v zemljo, ta trditev je bosa. Izmed vsch rib je ogromna večina ščuk, ki so tudi meni najbolj dišale.

Mnogo rib je le tedaj, kadar jezero ne presahne popolnoma eno ali dve leti, kar se zgodi le redkokdaj.

Polovljene ribe ljudje razparajo, posole in jih suše na solncu, največ pa v dimnikih. Napol suha riba, kuhana ali na žerjavici opečena in z oljem polita, je dober prigrizek in priporočljiv tistim, ki jo lahko s čim zalijejo. Okusno jo znajo pripraviti le domačini.

Kar še ostane rib po strugah, tudi zdaj nimajo še miru. Z mrežo, sakom in ostmi so vedno nad njimi. Rešijo se le tiste, ki so z vodo vred izginile v podzemeljske votline.

Veliko dobička so donšali raki. Sedaj pa ni dobiti v jezeru nobenega, ker jih je pomorila kuga. Dobe se redki le po oddaljenih pritokih.

Jezero je vedno zanimivo, ker je v vsakem letnem času vse živo, zmeraj lepo. Divjce race, goši, liske, kozice in še drugi močvirniki, ki silijo zlasti v zimskem času do nižine in vode, tako oživljajo prirodo, da je ravno v tem oziru Cerkiško jezero jako mikaven kraj. Gotovo je le malo tak-

kih krajev, kjer bi polovili toliko raznovrstnih živali kakor ravno tukaj.

Jako zanimiv je lov na divjce race. Ta divjačina je na Cerkiškem jezeru časih jako številna. Love jo v vsakem letnem času. Da ima možakar le kak star »pihalnik«, ne obsedi doma, ampak zalezuje rase kakor lisica. Pravo vojno »pucanje« slišiš lahko zvečer ob Zdravi Mariji, ko race preletavajo. Godilo se je to zlasti po končani vojni. Strastnega lovca ne zadrži doma niti najhujša zima. S smučkami ti pregazi vse jezero ter zalezuje ob strugi race. Zvečer pa se zavije v rjuho, leže na sneg ali led ter nestrpno čaka plena. Če presahne jezero zgodaj spomladi, gnezdi jo race prav številno v njem. Tedaj prihiti tudi ženski svet in pobira račja jajca. Prav tako love v juliju mlade race, »golce« imenovane. Ker ne morejo še leteti, jih mnogo pokončajo. Seveda bi tega ne smeli delati. A to je prešlo okoličanom že do cela v meso in kri.

Okusno napravljena divjca rasa je dobra jed. Le meso je nekoliko trdo, kakor od divjačine sploh. Večje veselje nego z dobri pečenko smo imeli otroci z lepimi peresci, ki jih ima »racman« v repu.

Suho jezero je velikanski travnik, kjer nakose okoličani mnogo krme in stelje. Najboljša krma je ob robih ali ploteh jezera in na Glavicah. Tudi »Ipave« dajo dobro seno. Zaradi močvirnatga vonja pa ga živini nima rada; zato mešajo jezersko seno z dobro krmo in slamo za rezanico. Slabo seno, kravina imenovano, bičevje in trščo pa rabijo za steljo. Te si napravijo nekateri ob ugodnem letu kar za dve leti. Če pa pritisne le prevelika suša, začne trava rjaveti. Tedaj izgleda vsa jezerska ravnina kakor puščava. Čudno je to, da postanejo tla kmalu, ko usahne voda, trda in suha, ko bi vendar vsak sodil, da ostanejo mehka in močvirnata.

Prav prijetna je po jezeru vožnja s čolni. To sem tudi sama doživela, ko smo bili več let ob Cerkiškem jezeru. Imeli smo svoj lastni čoln. Ker je bil oče lovec, smo se časih tudi mi peljali z njim na lov, dasi takih izvrstnih lovcv ni bil posebno vesel. Jako smo vpili, če je le nekoliko vode pljusnilo v čoln, ker bali smo se že pri prvem gunganju čolna, da se ne prekucnemo v vodo...

Prijetno je bilo časih! Toda tisti časi so minili, minili za vedno, za večno.

Op'sala sem Vam po svoji moči le nekoliko to lepo Cerkiško jezero. Tudi ono je lep del naše domovine, ki naj ne ostane samo meni, ampak tudi Vam v trajnem spominu!